

Antony Gormley, *Another time V*, 2007. Άποψη εγκατάστασης *Sight* στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτό © Oak Taylor Smith. Παραχώρηση ΝΕΟΝ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και καλλιτέχνη

Δήλος & Μίμωπος

για φιλότεχνους

Τα εικαστικά ραντεβού, οι πρωταγωνιστές,
 οι νέες διευθύνσεις

Ο Antony Gormley στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου

Antony Gormley, Reflect, 2017. Αποψη εγκατάστασης Sight στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτό © Oak Taylor Smith. Παραχώρηση ΝΕΟΝ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και Καλλιτέχνη

Βλέπω τα έργα μου ως απουσίες

Οι ανθρωπόμορφες γλυπτικές εγκαταστάσεις του έχουν φέρει ρεκόρ επισκεπτών στη Δήλο. Πριν τις αναζητήσετε κι εσείς, μπειτε στη σκέψη του δημιουργού τους

Η έκθεσή σας στη Δήλο πιλοφορείται Sight σε ένα νησί το αρχικό όνομα του οποίου, κατά τη μυθολογία, ήταν Άδηλος, το ακριβώς αντίθετο. Αυτή η μεταβολή επηρέασε το έργο σας;

Με ενδιαφέρει πολύ η σχέση ανάμεσα στην απομόνωση και την αποκάλυψη, η διάκριση ανάμεσα στο έγκλειστο και στην ανοικτότητα. Όταν πρωτοήρθα στη Δήλο, με εντυπωσίασε αυτός ο έμφυτος διάλογος με ένα τοπίο το οποίο διαρκώς αποκάλυπτε και έκρυβε πράγματα. Ήθελα μια έκθεση που θα μιλούσε για την απόσταση και την οικειότητα. Η σχέση ανάμεσα στο χειροπιαστό, το ορατό και το νοητό είναι μέρος του τρόπου σκέψης μου για τις εκθέσεις. Αλλά ίσως αυτό να είναι ένα είδος εξέτασης του χώρου, της αρχαιολογίας, της υλικής μνήμης και της σχέσης του γλυπτού με τη μνήμη, των τρόπων με τους οποίους το σώμα μπορεί να εγγραφεί ως υλικό και να ενσωματωθεί στην εμπειρία του χώρου και του χρόνου.

Η αντίθεση τι ρόλο έχει στη δημιουργική διαδικασία για εσάς;

Θέλω το έργο μου να χρησιμοποιεί την έμ-

φυτη σιωπή και ηρεμία του γλυπτού ώστε να τονίσει το ενδεχόμενο του στοχασμού, του συναισθήματος και της κίνησης στον θεατή. Από τους πρώτους Κούρους ως τους Αστούς του Καλαί του Ροντέν, η κυριότερη πρόκληση για τον καλλιτέχνη στη δυτική παράδοση ήταν να αιχμαλωτίσει την κίνηση σε ένα ακίνητο αντικείμενο. Αυτό είναι χαζό. Αφήστε το γλυπτό να αποτελεί μέτρο της κίνησης και της εμπειρίας μας στο χρόνο και στο χώρο.

Τα γλυπτά μου αποτελούν εγγραφή μιας βιωμένης στιγμής του ανθρώπινου χρόνου που αιχμαλωτίζω επί 30 χρόνια με εκμαγεία και με τη μέθοδο της ψηφιακής σάρωσης. Βλέπω τα έργα μου ως απουσίες: είναι κενά, δεν έχουν τίποτα να κάνουν, δεν σημαίνουν τίποτα πέρα από έναν ανθρώπινο χώρο στο σύμπαν. Περιμένουν, σαν παγίδα, να αιχμαλωτίσουν τη σκέψη, τα συναισθήματα και την κίνηση ενός θεατή. Χρειάζεται να περπατήσεις γύρω τους για να ξεκινήσεις μια σχέση μαζί τους. Σε αυτή μπορεί να βρίσκεται η αρχή μιας μορφής αξίας, στη σχέση του θεατή με αυτό που βλέπει: έτσι, αυτή η ιδέα της συμπαραγωγής, «το μερίδιο του θεατή» κατά τον Gombrich, έχει πραγματική ουσία.

Antony Gormley, Knot, 2010. Αποψη εγκατάστασης Sight στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτό © Oak Taylor Smith. Παραχώρηση ΝΕΟΝ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και Καλλιτέχνη

Είχατε κάποιο δισταγμό για το πώς θα λειτουργούσε η παρουσία σύγχρονων γλυπτών σε ένα σημαντικό αρχαιολογικό χώρο; Πώς εκλαμβάνετε τις έννοιες της παράδοσης και της αρχαιότητας ως σύγχρονος καλλιτέχνης;

Σέβομαι απεριόριστα τον πολιτισμό της Ανατολικής Μεσογείου. Ο Φρόνιτ δεν θα μπορούσε να έχει γράψει τις θεωρίες του σχετικά με την ψυχή χωρίς τους ελληνικούς μύθους, ούτε ο Χάιντεγκερ το Είναι και Χρόνος χωρίς τη Δήλο. Δεν με ενδιαφέρει η τέχνη ως επανάσταση – ένα πρόβλημα της τέχνης του 20^{ου} αιώνα. Η τέχνη απελευθερώθηκε από την υπηρεσία της εξουσίας, αλλά η καινοτομία της επίσημης γλώσσας έγινε πιο σημαντική από αυτό το οποίο επικοινωνούσε – άλλο ένα λάθος. Η ελληνική τέχνη είναι ένα παράδειγμα ενός σημείου στην ανθρώπινη ιστορία, όπου η ικανότητα του ανθρώπου δοκιμαζόταν και επεκτεινόταν. Δεν έχει σημασία εάν μιλάμε για τον Πραξιτέλη, τον Μύρωνα και τον Φειδία ή τον Σωκράτη, τον Αριστοτέλη και τον Πλάτωνα. Αυτό που έπρεπε να κάνουν στον καιρό τους, πρέπει να κάνουμε κι εμείς για την εποχή μας με την ίδια εφαρμογή της λογικής, ηθική και εξάσκηση της φαντασίας.

Η τέχνη του 20^{ου} αιώνα είδε τη φόρμα και το ύφος ως περιεχόμενο. Δεν είναι. Στην εποχή μας η τέχνη είναι θεσμοθετημένη, έχει γίνει εμπόρευμα. Υπάρχει μια συμπαιγνία ανάμεσα στη διανοητική κατανόηση του ύφους και μια βιομηχανία που επιχειρεί να κάνει τον ιδιώτη συλλέκτη τον προνομιούχο δέκτη ενός κομματιού συσσωρευμένης ιστορίας. Αντίθετα, εγώ θέλω να χρησιμοποιήσω τη Δήλο, ένα αρχαίο ιερό και εμπορικό κέντρο γεμάτο τέχνη, ως το πλαίσιο για να σκεφτούμε τι μπορεί να κάνει η τέχνη. Η γλυπτική πάντα ενδιαφερόταν για το παρελθόν μέσα από την υλική απόδοση της μνήμης. Προσωπικά με ενδιαφέρει περισσότερο ως τόπος δυνατοτήτων: ένα μέρος για ευρηματική σκέψη και αίσθημα

που μπορεί να οδηγήσει στην έγερση και στη δημιουργία ενός κοινού μέλλοντος.

Σήμερα, πολλοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν ζητήματα κοινωνικής απομόνωσης, μετανάστευσης, έλλειψης του ανήκειν σε συγκεκριμένο τόπο. Η προσέγγισή σας της ανθρώπινης ύπαρξης/φигούρας αναφέρεται σε αυτή τη σύγχρονη κατάσταση;

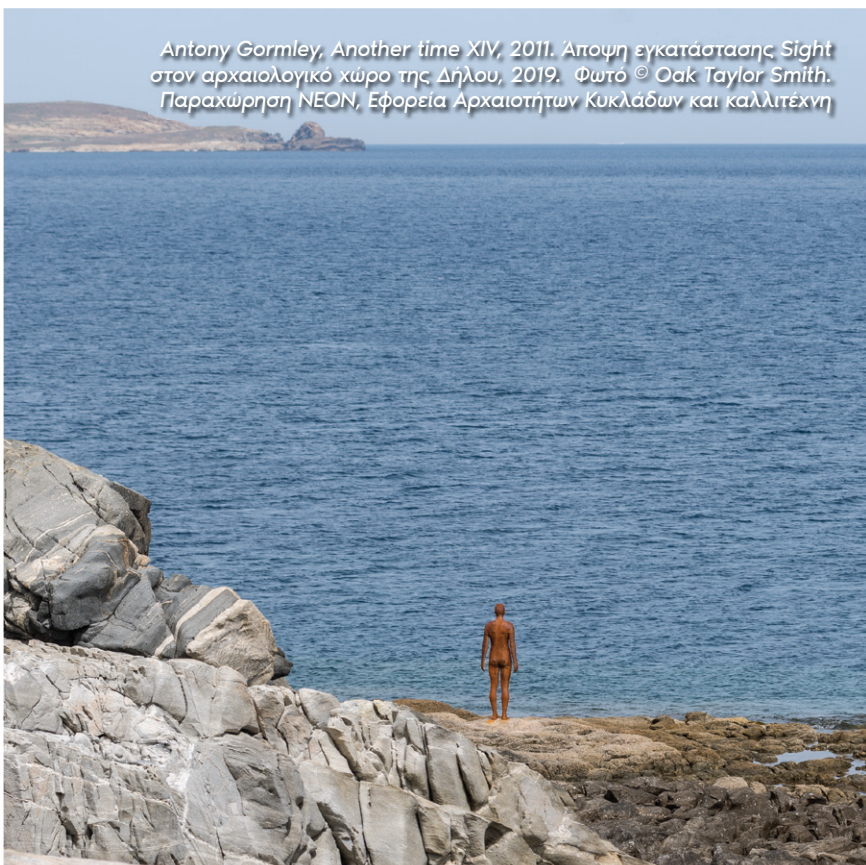
Το ανήκειν είναι τώρα κάτι που δημιουργούμε. Ο κόσμος βρίσκεται εν κινήσει και ψυχολογικά και σωματικά όπως δεν ήταν ποτέ πριν. Η ταυτότητα δεν προέρχεται πλέον από το μέρος όπου γεννήθηκες, από τη δουλειά ή τα γονιδια σου. Η δημιουργία του εαυτού είναι η δημιουργική εργασία που ο καθένας μας αναλαμβάνει και μέσα από την κατασκευή του φτιάχνουμε κι έναν κόσμο. Η ακινησία και η σιωπή της γλυπτικής, ελεύθερες από ένα δοσμένο αφήγημα, μπορούν να γίνουν ένας ανοιχτός χώρος δυνατοτήτων όπου αυτές οι διαδικασίες μπορούν να βρουν χώρο.

Πιστεύετε στην παρουσία της γλυπτικής στους δημόσιους χώρους. Μιλήστε μας για τη δύναμή της.

Δυσκολεύομαι με τη διάκριση ανάμεσα στην τέχνη και την αποκαλούμενη «δημόσια τέχνη». Κάθε έργο τέχνης επιθυμεί να το δουν. Η γλυπτική δεν χρειάζεται την προστασία μιας στέγης, ετικέτας ή θεσμικής φροντίδας. Μπορεί να υπάρχει παντού, μέσα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των εποχών, του φωτός και του πλαισίου. Μπορεί να γίνει ισχυρός συνεργάτης για να αισθανθείς ένα τόπο. Τοποθετημένα με ευαισθησία, ευφάνταστα έργα μπορούν να μεταμορφώσουν την εμπειρία μας, προσθέτοντας σε αυτή μια άλλη διάσταση αντανακλαστικότητας.

➔ **Ιωάννα Γκομούζα**

Antony Gormley, Sight / Δήλος, έως 31 Οκτωβρίου

Antony Gormley, Another time XIV, 2011. Αποψη εγκατάσταση Sight στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτό © Oak Taylor Smith. Παραχώρηση NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και καλλιτέχνη

Μαρία Λοϊζίδου, Pelage, 2018. Παραχώρηση της καλλιτέχνιδος και της Kalfayan Galleries, Αθήνα-Θεσσαλονίκη. Αποψη εγκατάσταση. Φωτό © Πάνος Κοκκινιάς. Παραχώρηση NEON

Καταμεσήμερο στο παλάτι

Μια ματιά στην έκθεση The Palace at 4 am στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου

➔ Από τη **Μαρία Μαραγκού**

Η τέχνη έχει χρεία τη μυθολογία της, όπως ακουμπά στους υπερήρωες της πρόσφατης ιστορίας της. Οι Iwona Blazwick και Ελίνα Κουντούρη, οι επιμελήτριες της έκθεσης, χτίζουν τη συλλογιστική τους πάνω στο ομώνυμο γλυπτό του Giacometti, στο περιβάλλον του ανακτόρου και σε οντότητες όπως η γυναίκα, το πουλί, οι τοτεμικές φιγούρες. Ευλογημένη ώρα για τα πλάσματα της φαντασίας το λυκαυγές. Εδώ το ανάκτορο είναι το μουσείο της Μυκόνου και τα «φαντάσματα» τα έργα του αρχαίου κόσμου και σύγχρονοι καλλιτέχνες σε ορμέφυτο διάλογο.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο θεατής δύναται να δημιουργεί τη δική του ώρα για το συλλογισμό και τα προσωπικά του φαντάσματα. Η παρούσα σύντομη ανάγνωση γίνεται το καταμεσήμερο, όταν ο ήλιος επιβάλλει να βλέπεις καθαρά. Και αν θέλεις, ονειρεύεσαι μεταμεσονύχτια το Παλάτι, τους αμφορείς και όσες μορφές του σύγχρονου καλλιτέχνη παρέχουν αυτή τη δυνατότητα.

Στην έκθεση, ο διάλογος ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν είναι παραπάνω από επιτυχής. Έχουμε παρακολουθήσει τα τελευταία, δύσκολα χρόνια για τη σύγχρονη δημιουργία άπειρες απόπειρες ώστε το σύγχρονο έργο να δανειστεί τη λάμψη του ιστορικού χώρου, να συνομιλήσει, να καταφέρει να σταθεί. Στις

περισσότερες περιπτώσεις καταλήγουμε να επιχειρηματολογούμε για τον τρόπο ή τους τρόπους με τους οποίους ο ιστορικός χώρος εκδικείται τον επηρμένο αυθάδη.

Η έκθεση στέκεται γιατί τα εκθέματα είναι «ταπεινά», άρα σοφά. Η όποια υπερπαραγωγή, ανύπαρκτη, ευτυχώς. Ο μικρός αριθμός των σύγχρονων έργων επιβάλλει να συλλογιστεί ο θεατής πάνω στα αρχαία κτερίσματα, στις ταφικές τιμές, στα καθημερινής χρήσης δημιουργήματα των ανωνύμων, ενώ το «φαντασιακό» μέρος χτίζεται από την ατμόσφαιρα μιας συνύπαρξης όπου ουδείς επιχειρεί να ανταγωνιστεί.

Δεν θα αναφερθώ σε λιγότερο ή περισσότερο καλά έργα. Η σημασία μιας ομαδικής παραμένει η ανάγνωσή της ως σύνολο. Θα ήμουν άδικη, ωστόσο, αν δεν σταθώ στο έργο της Simone Fattal, την οποία πρώτη φορά βλέπουμε στην Ελλάδα, ως ένα σπάνιο σύστημα ποιητικής της μνήμης που εμπεριέχει ποικίλα σύγχρονα ζητήματα.

*Η Μαρία Μαραγκού είναι διευθύντρια του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης

The Palace at 4 am / Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου, έως 31 Οκτωβρίου

Iwona Blazwick, διευθύντρια Whitechapel Gallery και Ελίνα Κουντούρη, διευθύντρια NEON. Φωτό © Πάνος Κοκκινιάς. Παραχώρηση NEON